

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

ETA Maritime Science

journal homepage: www.gemimo.org

Ege Bölgesi Balıkçı Filosunun Sınıflandırılması ve Balıkçılık Kapasitesinin Barınak Bazlı Alansal Dağılımı

Ilke Kosar Danisman ¹

¹Mersin Üniversitesi, Denizcilik Meslek Yüksekokulu

ÖNEMLİ NOKTALAR

- Aynı hedef türü için farklı araçlar kullanılmaktadır.
- Balıkçılık yönetimin desteklenmesi için filonun sınıflandırılması gerekir.
- Balıkçılık yönetiminde sosyal ve ekonomik boyut dikkate alınmalıdır.

MAKALE BİLGİSİ

Makalenin Tarihiçesi

Alındı: 21 Haziran 2012

Düzeltilerek alındı: 17 Eylül 2012

Kabul edildi: 19 Ekim 2012

Anahtar Kelimeler

Balıkçı filosu

Filo sınıflandırması

Balıkçılık kapasitesi

Balıkçı barınakları

ÖZET

Balıkçı filosuna ilişkin veriler, balıkçılık yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Filonun düzenli ve güvenilir verilerinin elde edilmesi ve bu verilerin filo yönetimi açısından gerekli bilgilere dönüştürülmesi özellikle birden çok türün avcılığının çok çeşitli av araçları kullanarak yapıldığı balıkçılık faaliyetlerinin yönetiminde etkin bir yöntemdir.

Çalışmada balıkçılık yönetimini desteklemek amacıyla, Ege Bölgesi balıkçı filonun sınıflandırılması ve filo sınıflarının balıkçılık kapasitesinin Ege kıyılarındaki barınaklar bazlı dağılımı gösterilmiştir

© 2012 Gemimo. Her hakkı saklıdır.

ARTICLE INFO

Article History

Received 21 June 2012

Received in revised form 17 September 2012

Accepted 19 October 2012

Keywords

Fishing fleet

Fleet segmentatin

Fishing capacity

Fishing port

ABSTRACT

Segmentation of Aegean Fishing Fleet and Spatial Distribution of Fishing Capacity

The data on fishing fleet play an important role in fisheries management. It is an effective method that collection of reliable and regular data on fleet, and these data into information that is needed in terms of fleet management.

In this study, it is demonstrated that the segmentation of the Aegean fishing fleet and fishing port based spatial distribution of fishing capacities concerning each fleet segment at the Aegean coast to improve fisheries management.

© 2012 Gemimo. All rights reserved.

İrtibat: İlke Koşar Danışman

ilke.kosar@gmail.com

1. Giriş

Akdeniz’de balıkçılık, birçok türün avlandığı, çeşitli avcılık yöntem ve takımlarının kullanıldığı bir faaliyettir (Europa, 2012). Türkiye, balıkçılık faaliyeti yönünden Akdeniz havzasında önemli bir yer tutmaktadır. FAO 2007 verilerine göre, Akdeniz ve Karadeniz’den elde edilen avcılık üretiminin yaklaşık 1/3’ü Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir (FAO, 2009). Türkiye’de su ürünleri üretimi %75’in üzerinde bir oranla avcılık yoluyla sağlanmaktadır. 2010 yılında, 653 bin ton su ürünleri üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin yaklaşık 486 bin tonu avcılık yoluyla sağlanmıştır (TÜİK, 2011). Türk balıkçı filosunda özellikle, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu’nun kabulünün ardından, 1980 ve 1990lı yıllarda sağlanan teşviklerle birlikte önemli artışlar olmuştur. Balıkçılık kapasitesi, biyolojik, çevresel ve ekonomik etmenlerin yanı sıra, avcılıkla elde edilen üretim miktarını etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Bu kapsamda, Türkiye’deki balıkçılık üretimindeki değişkenliği tanımlamak kolay olmamaktadır. Balıkçı teknelerine verilen ruhsat tezkerelerinden hareketle, teknelerin birden çok avcılık yöntemi ve av aracı kullanarak çeşitli türleri avlayabildiği söylenebilir.

Teknolojinin gelişmesiyle balıkçı filusunun kapasitesinde yaşanan artışla birlikte av

çabasının yönetimi daha da önem kazanmıştır. Av çabasının yönetimi, temelde balıkçı filosunun ve kapasitesinin güvenilir verileriyle mümkün kılınabilir. Ancak sadece balıkçı teknelerinin sınıflandırılması, balıkçılık yönetimi için yeterli bilgiyi karşılamamaktadır. Yönetim sürecinde çok disiplinli bir yaklaşımın benimsenmesi ve balıkçılığın sosyal ve ekonomik boyutunun hesaba katılması gerekmektedir (Pereda ve diğ., 2001).

Türkiye’de av çabasının yönetimine yönelik düzenlemelerden biri, avcılık sezonunun kısıtlanması uygulaması şeklindedir. Balıkçı filosunun av sahasına girişinin düzenlenmesi, balıkçı teknelerinin faaliyetlerine sınıflandırılmasıyla daha etkin bir şekilde uygulanabilir.

2. Çalışma Alanı

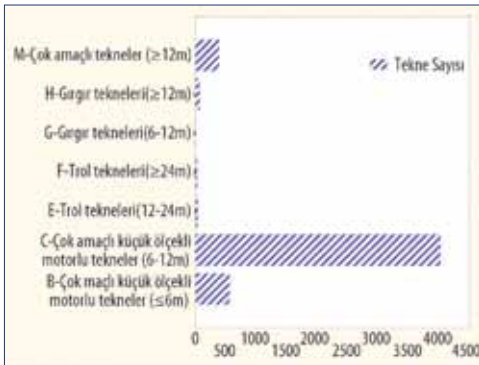
Ege Denizi’nde balıkçılık faaliyeti, girintili çıkıntılı kıyısı ve kıta sahanlığının dar olması nedeniyle çoğunlukla günü birlik kıyı balıkçılığı şeklinde yoğunlaşmakta ve dip, ortasu ve kıyı balıkçılığı gerçekleştirilmektedir. Gökçeada ve Bozcaada çevresi ve Saroz, Çandarlı, İzmir, Sığacık, Kuşadası, Güllük ve Gökova Körfezleri Ege’deki önemli balıkçılık alanlarıdır (Kınacıgil ve İlkyaz, 1997). Türkiye balıkçılık üretiminin yaklaşık % 9’u Ege Denizi’nden elde edilmektedir (TÜİK, 2009).

Tablo 1. Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu filo sınıflandırması (GFCM, 2012)

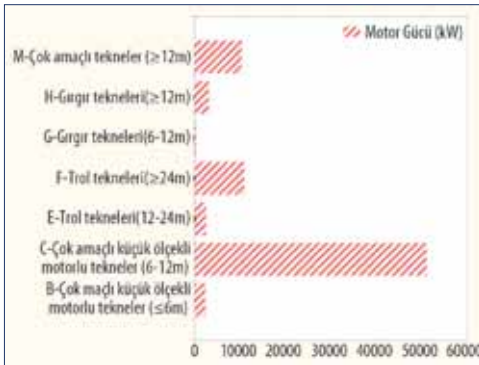
Filo sınıfları/Boy (m)	<6	6-12	12-24	>24
1 Çok amaçlı küçük ölçekli tekneler (motorsuz)	A			
2 Çok amaçlı küçük ölçekli tekneler (motorlu)	B	C		
3 Trol		D	E	F
4 Çevirme ağları		G	H	
5 Uzatma ağları		I		
6 Ortasu trolü		J		
7 Ton-orkinos ağları			K	
8 Dreçler		L		
9 Çok amaçlı tekneler			M	

Şekil 1. Türkiye balıkçı filosu 12 m altı teknelerin illere göre dağılımı

Şekil 2. Tekne sayısı bakımından Ege balıkçı filosunun dağılımı

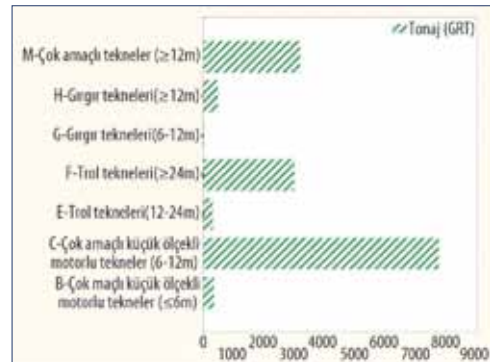

Şekil 3. Motor gücü bakımından Ege balıkçı filosunun dağılımı

Tür sayısı bakımından diğer denizlere göre daha zengin olmasına karşın üretim miktarı aynı şekilde yüksek değildir. Ancak, ticari değeri yüksek mercan, barbunya, dil gibi balıklar Ege Denizi avcılığında önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle, balıkçılık Ege Bölgesi için sosyoekonomik bir önem taşımaktadır.

3. Materyal ve Yöntem

Çalışma, 2008 yılı Ege Bölgesi'nde Muğla, Aydın, İzmir ve Balıkesir illerine kayıtlı toplam 5099 balıkçı teknesinin verileri kullanılarak yürütülmüştür. Balıkçı teknelerinin teknik özellikleri ve kullandıkları av araçları bilgisine dayanarak, Akdeniz Genel Ba-

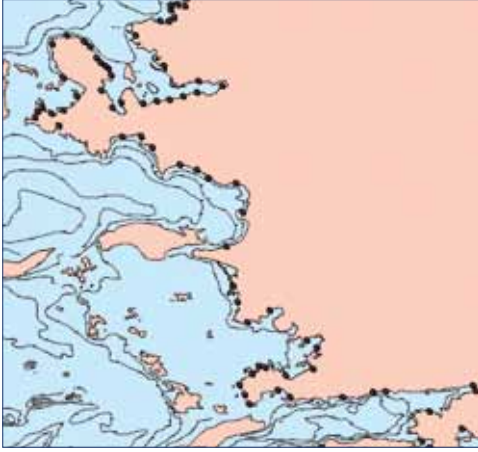

Şekil 4. Tonaj bakımından Ege balıkçı filosunun dağılımı

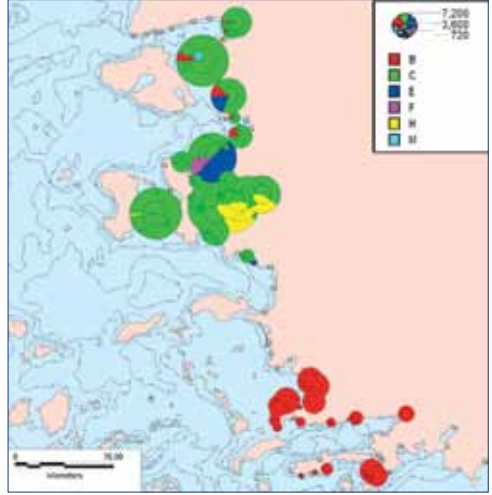
lıkçılık Komisyonu'nun (General Fisheries Commission for the Mediterranean-GFCM) Akdeniz'de balıkçılığı yönetmek için önerdiği araçlardan biri olan filo sınıflandırması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Komisyon tarafından belirlenen filo sınıfları ve açıklaması Tablo 1'de gösterilmektedir. Belirlenen filo sınıflarının toplam balıkçılık kapasitesi, bu çalışmada, genel anlamda, ruhsatlı balıkçı teknelerinin sayısı ile tekne sayısına nazaran daha tanımlayıcı olan tonaj (Guston) ve

motor gücü (kW) olarak ele alınmıştır (FAO, 2012).

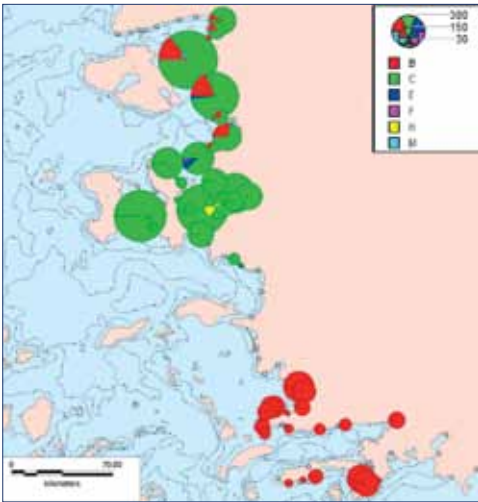
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın yeni yapılanmasında Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü olan eski adıyla Demiryollar, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü (DLH) kayıtları ve bu kayıtlarda yer almayan bölgedeki bazı balıkçı barınakları baz alınarak, balıkçı filusunun bağlıdığı barınaklar baz alınarak Ege kıyılarındaki dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 5. Çalışmada kullanılan balıkçı barınaklarının Ege kıyılarındaki dağılımı

Şekil 7. Ege kıyılarındaki filo sınıflarının motor gücüne (kW) göre dağılımı

Şekil 6. Ege kıyılarındaki filo sınıflarının tekne sayısına göre dağılımı

Şekil 8. Ege kıyılarındaki filo sınıflarının tonajlarına (GRT) göre dağılımı

4. Bulgular

Türk balıkçı filosunun yaklaşık % 90'nını oluşturan 12 m altındaki teknelerin kayıtlı olduğu illere göre dağılımına bakıldığında, bu boy grubunun yoğun olarak Ege Bölgesi'nde kullanıldığı görülmektedir (Şekil 1).

Ege Denizi'nde avcılık yapan teknelerin sayısındaki değişim 1991 yılında 1359 olan tekne sayısının, 2008 yılında 5314'e ulaştığı görülmektedir (TÜİK, 2009). Ege balıkçı filo sınıflarının, tekne sayısı, motor gücü (kW) ve tonaj (GRT) bakımından dağılımları Şekil 2, 3 ve 4'de gösterilmektedir. Buna göre, Ege illerindeki kayıtlı balıkçı tekneleri yedi filo sınıfında toplanmaktadır. Sadece trol avcılığı yapan 65 tekne ve gırgır avcılığı yapan 75 tekne bulunmaktadır.

Ege balıkçı teknelerinin % 90'ı 12 m altındaki kıyı balıkçı teknelerinden oluşmaktadır. Aydın'da 228, Balıkesir'de 1111, İzmir'de 2283 ve Muğla'da 1479 kayıtlı balıkçı teknesi bulunmaktadır.

Balıkçı teknelerinin kayıtlı olduğu illerdeki barınakların dağılımı Şekil 5'te gösterilmektedir. Balıkçı teknelerinin bağladıkları barınaklar dikkate alınarak, yedi filo sınıfına göre tekne sayısı (Şekil 6), toplam motor gücü (Şekil 7) ve toplam tonaj (GRT) (Şekil 8) değerlerinin Ege kıyılarındaki dağılımı gösterilmektedir.

Ege Bölgesindeki balıkçı gemilerinin bağladıkları balıkçı barınaklarındaki her bir filo sınıfındaki tekne sayısı Şekil 6'da gösterilmektedir. Buna göre, 6 m altı teknelerin güney Ege'de yoğunlaştığı görülmektedir. 6-12 m arası balıkçı gemilerinin orta ve kuzey Ege'de yoğunlaştığı görülmektedir.

Filo sınıflarının, her bir barınaktaki toplam motor gücünün (kW) dağılımına bakıldığında güney Ege'de sayıca da fazla olan 6 m altı B sınıfı teknelerin motor gücünün yoğunluğu dikkat çekmektedir. Ancak orta ve kuzey Ege'de özellikle İzmir kıyılarında bağlı balıkçı gemilerinden sayıca az olmasına karşın B sınıftan fazla olan E sınıfı trol ve H sınıfı

gırgır teknelerin toplam motor gücü bakımından fazla olduğu görülmektedir.

Balıkçı gemilerinin tonaj bakımından dağılımına bakıldığında güney Ege'de herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Ancak, orta ve kuzey Ege'de motor gücünde olduğu gibi tonajda da sayı bakımından dağılımdan farklılık olduğu görülmektedir. Aynı bölgede tonaj ve motor gücü bakımından yoğunlaşan filo sınıflarının da farklılık olmadığı Şekil 7 ve 8'de görülmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Çalışmada, Ege balıkçı filosunu % 95'lik kısmını kapsayan, 5099 tekne verisi kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, balıkçı tekneleri GFCM filo sınıflarına göre sınıflandırılmıştır. Filo sınıflarındaki tekne sayısına bakıldığında, 12 m altında kalan yani B ve C sınıfı teknelerin, büyük ölçekli balıkçılık teknelerine göre sayı bakımından oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu tekneler, sektörde ekonomik yönden görece daha az etkili olsa da bölge halkı için önemli bir geçim kaynağıdır.

Ege Denizi'nden yapılan üretime bakıldığında balıkçı filosunun doygun olduğu görülmektedir. Özellikle İzmir kıyıları ve Muğla kıyıları, sahip olduğu birçok koy ve bu koylardaki barınaklarla B ve C sınıfı teknelerin en yoğun olduğu bölgeler olarak öne çıkmaktadır. Balıkçı teknelerinin filo sınıflarına göre sayı bakımından alansal dağılımı, her bir filo sınıfının motor gücü ve tonaj bakımından farklılık göstermektedir. Balıkçılık kapasitesinin her üç değişkenine bakıldığında Muğla'dan kuzeye doğru gidildikçe arttığı görülmektedir. Muğla'da B sınıfı balıkçı teknelerinin çok olması, koylardaki balıkçı köylerinin geçimlik balıkçılık faaliyeti yürüttüğünü ve dolayısıyla tonaj ve motor gücü yoğunluk ve dağılımına bakıldığında giriş yapabileceği avcılık sahalarının derin olmayan kıyı suları olduğu söylenebilir. Geçimlik balıkçılık yapan bu tip teknelerin, sabit yatırımları ve balıkçılık harcamaları göz önünde

bulundurulması değerlendirilmesi gerekmektedir. Yoğunluğun çok olduğu bölgelerde, yapılacak stok çalışmaları sonrasında filonun sınırlandırılması yoluyla av sahasına girişin azaltılması, AB uygulamalarında olduğu gibi finansal destek ile iş değişikliği yapmaları yönünde olabilir.

12-15 m arasındaki trol ve gırgır teknelerinin yanı sıra kıyı balıkçılığı yapan 12 m altı tekneler her ne kadar üretim bakımından büyük ölçekli tekneler kadar etkili olmasalar da avladıkları stokların yönetimi açısından önemlidir. Türk balıkçı filosunun doğru bir şekilde sınıflandırılması, balıkçılığa ilişkin alınan kararların daha gerçekçi olmasını sağlayacaktır. Birçok farklı av aracının ve avcılık yönteminin kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, aynı hedef tür üzerinde farklı avcılık yöntem ve araçlarının, av baskısı oluşturduğu gözlemlenmektedir. Balıkçı filosu özelliklerinin düzenli şekilde kayıt altına alınması balıkçılık kapasitesi ve av gücünün belirlenmesi açısından önemlidir. Bu durumda, alınacak önlemlerin stokları korumaya dönük olması ve av çabasının yönetimi açısından gerçekçi olması aynı tür veya türlerin avcılığını hedefleyen, benzer ekonomik yapı ve boy grubundaki teknelerin sınıflandırılması ile mümkün olabilecektir.

Kaynaklar

- Europa. 2012. Questions and Answers on the Mediterranean Fisheries Regulation.
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/243>>
- FAO. 2012. Fisheries and Aquaculture Department Different perspectives on fishing capacity. <<http://www.fao.org/fishery/topic/14856/en>>
- FAO. 2009. Yearbook of fishery and aquaculture statistics. FAO Yearbook, Rome
- GFCM. 2012. General Fisheries Commission for the Mediterranean. Fleet Segmentation.
<<http://www.gfcm.org/gfcm/topic/16166/en>>
- TÜİK. 2009. Bulletin, Fishery Products.(in Turkish) 2008. Sayı:125, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara
- Anon. 2008. 2/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ
<http://www.bsgm.gov.tr/mevzuat/Tebliğ_2_1.pdf>
- Coppola, S.R. 2007. An adaptive approach for the improvement of fishery statistical systems in Mediterranean countries under FAO projects. FAO Studies and Reviews. General Fisheries Council for the Mediterranean, Rome
- Pereda, P., Baro, J., Abad, R., Giraldez, A., de Sola, L. G., del Rio, V. D. Vargas, M., Rubín, J.P., Garcia, A., Gonzalez, M., Ramos, A. 2001. GFCM Management Units Definition and Limits. Definition and limits of the Alborán Sea North as a Management Unit in the framework of the General Fishery Commission of the Mediterranean (GFCM), Alicante
- Kınacıgil, H.T. ve İlkyaz, A.T. 1997. Sea Fishery in Aegean Sea (in Turkish). E.U. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences 1997 Cilt/Volume 14, Sayı/Issue (3-4): 351-367